

ההגרי תורה

יו"ל ע"י חברת הוגי תורה - ישבר באהליך דקהל חסידי מנובקה בעלזא
בנשיאות ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א • ע"ש ולע"נ הגה"ח רבי ישבר דוב ענגלענדער זצ"ל

גלויון תרכ"ח פ"א חצוה תשפ"ד
מסכת חולין בא: - ב:

עשולחן גבוה

אמרי קודש מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אליו, וזהו הרמז במה שכתוב והם יקחו את הזהב וגו' שנתנו מכספם וזהבם למשה רבינו ע"ה. השי"ת יעזור וכו'.

ס"ג שב"ק פרשת תצוה י' אדר א' תשס"ח

והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע.

וברש"י כפי תחרא. למדנו שהשריונים שלהם פיהם כפול. ואמר אא"ז ז"ל מרן מהר"ש זי"ע. הרמז בזה דשריון הוא כלי מלחמה, ונרמז כאן דעיקר הכח כדי להילחם מלחמת היצר הוא ע"י ששומר את פיו, וזהו מש"כ רש"י שהשריונים שלהם פיהם כפול, שסוגרים פיהם בחומה כפולה מלדבר דברים שאינם צריכים לדבר ובודאי להימנע מדיבורים אסורים, ועוד רמז בזה ע"פ הכתוב וילבש צדקה כשריון, ובגמ' יליף מזה דכמו ששריון מורכב מחלקים קטנים, כמו"כ בצדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת, וזכות הצדקה מגין ומציל כמו שריון במלחמה. ע"כ.

והנה בענין הצדקה הן בגוף והן בממון היו כ"ק זקני (מרן מהר"ד זי"ע) ז"ל רגיל לומר אז מטיט פאר יענעם, טיט מען פאר זעך אין מ' טיט פאר יענעם, והיינו כל מה שעושים למען הזולת, הרי זה ג"כ עשיה לעצמו, ובוה יש לפרש ג"כ מה שכתב רש"י שהשריונים שלהם פיהם כפול, דשריון רומז לצדקה, ומה שעושים צדקה הן בגוף והן בממון, פיהם כפול, שזה תועלת ותכלית הן לזולת והן לעצמו.

והנה נמצאים אנו כעת בזמן שבני ישראל זקוקים לרחמים מרובים להינצל מהאויבים מסביב, ובודאי שצריכים להמליץ טוב על בני ישראל, שבזכות הצדקה שבני ישראל מרבין כל כך במעשי הצדקה הן בגופם והן בממונם, יזכו להינצל מכל מה שצריכין להינצל ולהישמר מכל מה שצריכין להישמר, ובעיקר שבזכות הצדקה יזכו להגאולה שלימה בקרוב שיהיה מתוך רחמים וחסדים ומתוך נחת וכל טוב.

ס"א לישיב"ק תצוה
י"ג אדר א' תשס"ג

והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש. ובפשטות הכוונה שהם יקחו את הממון של המתנדבים כדי לעשות מזה הבגדי כהונה, וכמ"ש רש"י. ובתרגום יונתן כאן כתוב והנון יסבון מן ממונהו, ואמר כ"ק דודי (מרן מהר"א זי"ע) ז"ל בשם כ"ק זקני (מרן מהר"ד זי"ע) ז"ל הכוונה בזה, דלמעלה כתב ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, וכן כתוב לקדשו לכהנו לי, וכמ"ש רש"י שע"י הבגדים נתקדש בכהונה, ולזה היה משה רבינו צריך לעשותם, וכאשר ראו החכמי לב את גודל קדושת בגדי הכהונה, רצו שיהיה גם להם חלק בקדושה זו ע"כ נתנו מממונהו, כידוע מהבעש"ט זי"ע שאיש ישראל יש לו שייכות עם רכשו, ולכן התאחדו בקדושת בגדי הכהונה ע"י שנתנו מממונם לזה.

ואפ"ל עוד, דראיתי בספר א' עה"פ ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור וכו', דהתורה מרמזת לנו ענין התקשרות לצדיקים שזהו טובה הן להצדיק והן להנלוים אליו, ופי' ואתה, היינו הצדיק, כמ"ד איתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, תצוה, מלשון צוותא, שהצדיק מחבר עצמו לבני ישראל להיות עמם בצוותא וברותא חדא, ועי"ז ויקחו אליך שמן זית זך, שהם גורמים שישפיע הקב"ה להצדיק שכליות גדולות לחדש בתורה חידושים, עצות טובות והנהגות טובות, כתית למאור, רומז להכנעה וכו', ועפ"ז י"ל מה שפי' התרגום והנון יסבון מן ממונהו, שמכיון שהפרשה מדבר כאן ממשה רבינו, ועשית בגדי קודש שענין זה היה שייך למשה רבינו לעשות, והם רצו להתחבר ולהתקשר למשה רבינו, ע"כ נתנו עצה בנפשם ליתן ממנום למשה רבינו, וע"י שמהנה התלמיד חכם מנכסיו וכו', הריהו זוכה להיות מקושר

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, ואתה תדבר אל כל חכמי לב וגו' ועשו בגדי קודש לאהרן אחיך וגו', והם יקחו את הזהב את התכלת ואת הארגמן וגו' (ב, ב-ה). ובתרג"י אי' והינון יסבון מן ממונהו. ואמר כ"ק זקני (מרן מהר"ד זי"ע) ז"ל הכוונה בזה בהקדם דברי כ"ק אא"ז (מרן מהר"י זי"ע) ז"ל דבתחלה כתוב ועשית לשון יחיד שמשה רבינו מצווה בזה, ואח"כ כתיב ועשו לשון רבים שהחכמי לב יעשו הבגדים, ואמר כ"ק אא"ז ז"ל שענין זה של הבגדים שיהיו לכבוד ולתפארת לא היה שייך להעשות רק ע"י משה רבינו שהיה בתכלית הענווה וכמ"ש והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה.

ועפ"ז פי' כ"ק זקני ז"ל והם יקחו וגו' שהינון יסבון מן ממונהו, שכשראו חכמי לב גודל קדושת הבגדי כהונה, שנעשו דווקא ע"י משרע"ה, ורצו גם הם שיהיה להם חלק ושייכות בקדושה זו ע"כ נתנו מממונם שיהיה להם חלק בהקדושה. וי"ל עוד דאיתא בשם כ"ק אא"ז (מרן מהר"ש זי"ע) ז"ל לפרש שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי, דיעקב רומז לדרגא נחותה, והענין בזה דגם שושנת יעקב, אלו שנמצאים בשפל המדרגה, זכו להיות צהלה ושמחה, ואיך זכו לזה, בראותם יחד תכלת מרדכי, היינו שכללו עצמן עם הצדיק, ומכח מה שהיה מרדכי הצדיק שמח, זכו גם הם להיות צהלה ושמחה.

וי"ל שזה רמז כאן היאך שייך להיכלל עם הצדיק ע"י שנותנין מממונם להצדיק נהיים מקושרים אליו, וזהו מש"כ והם יקחו את הזהב ואת התכלת, תכלת יש בזה ג"כ רמז לתכלת מרדכי, ע"י והינון יסבון מן ממונהו.

ס"ג שב"ק פ"א תצוה - זכור י"א אדר תשס"ו

בחדת קודש מגישים אנו כסא מלא דברכתא קמיה דמלכא עט"ד
ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
לרגל שמחת נישואי הנכד
החתן הרב יחזקאל שרגא שליט"א
בן חדב"ן הרה"צ ר' נפתלי צבי מושקוביץ שליט"א
יה"ד שירוה מרן שליט"א רוב נחת מהם ומכל יו"ה,
ומכל קהל עדתנו הק', מתוך בריות גופא ונהורא מעלויא

קול
צהלה
ורינה
שפתינו
תרננה

שור"ע הרב או"ח סימן קכח	מסכת חולין עמוד ליום	סדר הלימוד לשבוע הבעל"ט
סעיף	דף	יום
לג	כד.	א
לד	כד:	ב
לה	כה.	ג
לו	כה:	ד
לז	כו.	ה
חזרה	חזרה	ע"ש / ושב"ק

עשולחן גבוה

דיבורים קדושים מרבוה"ק מבעלזא זי"ע

ב"ק מרן מהר"א זי"ע

ואתה תצוה (כ, טו), במדרש רבה (במד"ר טו, א) בכמה מקומות צוה הקב"ה על הדלקת המנורה ועל הדלקתן בשמן זית בלבד וכו', ע"ש. וי"ל עפ"י מה דאיתא במדרש רבה (שמו"ר לו, א) ואתה תצוה, הה"ד (ירמיה א, טו) זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך וכו', אלא מה הוית הזה עד שהוא באילנו מגרגרין אותו ואח"כ מורדין אותו מן הזית ונחבט, ומשחובטין אותו מעלין אותו לגת ונותנין אותו במטחן, ואח"כ טוחנין אותו, ואח"כ מקיפין אותו בחבליים, ומביאים אבנים ואח"כ נותנין את שמנו, כך ישראל באים אומות העולם וחובטים אותם למקום חובשין אותן וכופתין אותם בקולרין ומקיפין אותן טרטיטין, ואח"כ עושין תשובה והקב"ה עונה להם וכו'. ואמר בזה אאמו"ר ז"ל, כדאיתא בסוף מנחות (ק"י ע"א) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה וכן לכל הקרבנות, ה"ה לענין עונשין ותוכחות הכתובים בתורה, שאין התכלית שיהיה ח"ו בפועל, רק כשעוסקים בתורה ועל עצמו ממשיך פחד ה' ויראת ה', נשמרים מכל מה שצריך להשמר, וזה כוונת המדרש, שעל ידי שלומד בתורה ומקבל עליו הפחד מהעונשים תיכף ישראל חוזרים בתשובה, וזו הבחינה נמשלו לישראל לזית רענן פרי תואר, אד"ק ז"ל.

וי"ל, דאיתא בתרגום יונתן ויקחו אליך - ויסבון מן דילך, היינו שמשא רבנו ע"ה יתן השמן למנורה. י"ל הרמז בזה, כי התורה היא נקראת תורת משה עבדי (מלאכי ג, כב), והיה הרמז שיתן השמן, להראות בזה שעל ידי התורה נשמרים מהעונשין והיסורים של הזית. וי"ל דעל כן מביא כאן המדרש, בכמה מקומות צוה הקב"ה על הדלקת המנורה ועל הדלקתן בשמן זית בלבד, כמו ששמעת מאאמו"ר ז"ל שעל כן היה המצוה שטפה ראשונה כשרה למנורה (רמב"ם איסורי מזבח פ"ז ה"ט), שאז היא בלי טרחה ויסורים, לרמוז על הנ"ל שעל ידי התורה נשמרים ממה שצריך להשמר, והיה גם כן הרמז שיהיה על ידי משה רבנו ע"ה שהתורה נקראת על שמו. וה' יעזרה.

ב"ק מרן מהר"ד זי"ע

באהל מועד וגו' יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר וגו' (כ, טא), ופירש"י ז"ל, תן לה כמדתה שתהא דולקת מערב עד בקר וכו', ואיתא במס' תמיד (ל"ג ע"א) מי שזכה בדישון המנורה נכנס ומצא שתי נרות מערביים דולקים, מדשן את המזרחי ומניח את המערבי דולק שממנו היה מדליק את המנורה של בין הערבים, מצאו שכבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה. ופירשו התוס' (מנחות פ"ו ע"ב, ד"ה ממנה) מצאו שכבה - פ"י לאחר שמת שמעון הצדיק, שלא היה הנס רגיל (שידלק הנר המערבי עד הערב). מדשנו - פ"י ומשים חצי לוג שמן שתהא דולקת עד הערב (כי עבודת הדישון נעשתה בבוקר והדלקת המנורה הייתה בערב כדכתיב מערב עד בקר) להדליק ממנה את הנר השאר. ובסוף דבריהם כתבו, ושמן הא דתקון הכי (שידלק הנר המערבי שחרית ממזבח העולה ואין ממתין עד הערב להדליקו בשום עת שאר הנרות) היינו טעמא שלא לשנות מכמות שהיה בשעה שהיה הנס קיים בימי שמעון הצדיק (שאו דלק הנר המערבי עד הערב).

ומשמע מדבריהם דהא דקתני מצאו שכבה מדשנו ומדליקו וכו' הוא תקנתא דרבנן, וא"כ איך עשו בשבת. ואין לומר דאם כבה בשבת לא היו מדליקין הנר המערבי בבוקר, דהרי מבואר בירושלמי (ר"ה פ"א ה"ח) זה סדר התמיד בין בחול בין בשבת. ויתכן לומר, דאיתא במד"ר (ב"ר א, ב) ויברך אלקים את יום השביעי (בראשית ב, א) ר"א אמר ברכו בנר, ובי היה המעשה פעם אחת הדלקתי את הנר בלילי שבת ובאתי ומצאתי במוצ"ש דלוק ולא חסר כלום. ולפ"ז י"ל דבביהמ"ק בוודאי היתה הברכה מצויה במנורה בשבת, דאף שבימות החול לא היה הנס רגיל שידלק עד הערב (כמו שהיה תמיד בימי שמעון הצדיק), בכל זאת בשבת דלק תמיד הנר המערבי עד הערב ולא הוצרכו לדשנו, ובערב היו מדשנין אותו ומדליקין אותו יחד עם שאר הנרות.

עשולחן עלונים

פנינים יקרים על פרשת השבוע

ואתה תצוה את בני ישראל. יש לפרש על דרך (ברכות א) כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, היינו להצדיק. וזה יש לומר הרמז שאמר השי"ת למשה ואתה תצוה היינו אתה הוא הצוות של כל בני ישראל כי כל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל, וכל ישראל הם לא נבראו אלא לצוות לך והבן.

דגל מחנה אפרים

כתית למאור. פירש רש"י ולא כתית למנחות לרמז לנו מוסר השכל דרך שכון אור הדנה דרשו ר"ל אדם כי ימות באהל, שצריך ליגע עצמו להשיג מעלת התורה, וכמה מאמרי חז"ל אשר יורו לנו זה, דמי שמרפה עצמו על דברי תורה לא יזכה אליה. אמנם לא כן בעניני הרכוש וקנייני הזמן שהוא להיפך שאין לטרוח יותר מדאי, רק לעשות אשר עליו שיחול ברכת ה' על מעשי ידיו. ומבואר בחובת הלבבות מעשה בחסיד אחד שהלך בספינה לבקש פרנסתו, והוכיחו חבריו שהיה לו להאמין שאפשר בידו יתברך שמו לפרנסו והוא בביטו. וזה הרמז כתית למאור, להשיג מעלת התורה צריך לכתת עצמו, ולעמול ולגיע עצמו להשיג, אבל לא כתית למנחות דהיינו להשיג מזונותיו, דעל זה אין לכתת עצמו דלא כל המרבה בסחורה מחכים.

קרו לזה

שמירת
משמיעין

בעזרה
הננו לפרסם באתר את
הפרטים להשתתפות ב'משלוח מנות'
אשר יוגש בשה"י קמ"ב ב"ק מרן ע"ה, כיום הפרטים והנחיות

קונטרס תורות דאבי ירכא	(א) בקונטרס יבוא חזרות וסוגיות אשר יתעלו ק"ג סג"ל ק"י בחז"ר א"ש, ספרי חז"ת הקדוש של להקדיש על חז"ת הדינים שיא אים כבמות ואיסות.
לדגל תורה ולדאריה	(ב) אורך חזרות לא יפחת מ-ה' רפס.
(א) כ"א סבאדי א"ש סקיים רעון הקדוש ומקבל עליו קבלה טובה בענין לימוד העזרה.	(ג) אין לרצין עם מלא עם עם האבנים האם.
(ב) עירף לקבל קבלה קטנה אשר אפסוד לימטר בה לאורך זמן, מאשר קבלה גדולה אשר כול רבא לדי רפון.	(ד) כבוי יסודר וכל עזרה י"ד אפסוד חזרות ע"ד כ"א אור א' הבקיע"ל - יד"ק יד"ק דאבי ר' א' מל"ד מלי"שקם ז"ל א'.
(ג) הקבלות יש לרשום ע"ג הדפים ומסורתיים שיתולקו ע"ג הנגינים ולהחזירם להאש החבורה.	(ה) א"ה יקבדו כל חזרות תחת ע"ג בקונטרס של תלמידי הכתובים כבוי ידא האו לקבל על שלוחן מלכים.

יחד שחצן ה' כביעו אילת לדגל תורה ולדאריה, למען כבוד בית ה', וזהו הדין ה"ב נותן רצונו וזהו פתחו. ש"י ביאת טא"ג בספרה ביטו אב"ד

ממרכת המורה
ועד החבורות

לאסוקי שענתתא

פניני הלכה ועיון על העמודים הנלמדים

הרב אשר ליברמאן שליט"א • ירושלים

גדר איסורו של 'חמץ נוקשה'

והמסתעף לביאור מנהגינו שלא לאכול עיסה שנילושה במי פירות בהג הפסח

בג: / בעי ר' זירא האומר הרי עלי לחמי תודה מן החמץ או מן המצה והביא שיאור מהו, ספיקא הוי ונפיק ממה נפשך או דילמא בריה הוא ולא נפיק.

דברינו בגליון זה יסובו בעזה"י על דברים מחודשים בעיני מצות אכילת מצה כל שבעת ימי פסח, ואיסור אכילת חמץ נוקשה בהם, מהשו"ת משכנות יעקב (להג"ר יעקב אב"ד קארלין) סי' קלו, אשר העלה באופן מחודש מסוגייתנו, ונציע בזה דבריו ודברי האחרונים אשר השיגו עליו בענין זה.

ספיקת הגמ' בסוגייתנו בגדרה של חמץ נוקשה

הנה בסוגייתנו (חולין כג) בעי רבי זירא בדין מי שקיבל על עצמו להביא לחמי תודה והניח הברירה בידו להביא מן החמץ או ממצה (ובהמשך הגמ' יתבאר כי אליבא דאמת לא יתכן הבאת מקצת לחמי תודה בפני עצמם אלא מביא את החלות ופודים אותם), והביאו אותו האיש ממין 'שיאור' שהוא נחשב חמץ נוקשה.

ומסתפק ר' זירא אליבא דר' יהודה הסובר במשנה במס' פסחים מה: שהוא אסור באכילה ואין לוקין עליו, האם הטעם שאין לוקין עליו אליבא דר' יהודה הוא מספק שמא אינו חמץ (ורשי' כתב דמכיון שהוא ספק הו"ל התראת ספק, וצ"ע מה הוצרך לזה דהלא הכא באמת ספק הוא אם אפשר להלקותו דשמן לא עבר כלל עבירה, והא דבעינן לדין התראת ספק הוא באופן שנתברר אח"כ שהוא חמץ אלא בשעת ההתראה לא נודע עדיין מהו).

או דילמא מה שאין לוקין עליו הוא משום שמין שיאור הוא מין בפני עצמו (בריה) שאינו לא חמץ ולא מצה, ולכך אין לוקין עליו, אבל אסור באכילה כיון שיש בו צד חמץ.

וני"מ בנידון דידן, דאם גדר 'שיאור' הוא ספק חמץ ספק מצה, נמצא דזה שקיבל על עצמו להביא חלות תודה מחמץ או ממצה יצא יד"ח ממ"נ, דבין אם הוא חמץ ובין אם הוא מצה יצא ידי נדרו, אבל אם גדר שיאור הוא מין בפני עצמו שאינו לא חמץ ולא מצה לא יצא יד"ח, כיון דלא הביא לא מחמץ ולא ממצה אלא ממין שלישי.

תמיהת המשכנות יעקב דלפי ב' הצדדים יוצא דאיסור אכילת חמץ נוקשה מן התורה

וכתב המשכנות יעקב, דהנה משמעות רוב הפוסקים הוא (כ"כ המג"א סי' תמו ס"ה וטו) דחמץ נוקשה אינו אסור מן התורה לא באכילה ולא בבל יראה אלא מדרבנן, ולפיכך הקילו בו הפוסקים לענין כמה וכמה הלכות.

ותמה המשכנות יעקב דלכאורה מדברי הגמ' בסוגייתנו יוצא שיש לאסור חמץ נוקשה מדאורייתא, והוא לפי ב' הצדדים העולים מסוגייתנו בהגדרת חמץ נוקשה, או שהוא ספק חמץ ספק מצה, או שהוא מין בפני עצמו.

וממה נפשך, לפי הצד שהוא ספק חמץ ספק מצה הרי יש כאן ספיקא דאורייתא שמא עובר באכילתו ושהייתו איסור תורה כחמץ

שיאור משעה שהחלו סימני סידוק בעיסה, ובוה יש להסתפק שמא חמץ גמור הוא), אבל להלכה דלא קיימא לן כר"י (כמבואר בשו"ע סי' תנט סעי' ג דמשעה שהכסיפו פניו הוי חמץ נוקשה שהוא הרבה לפי הזמן שנתערבו סדקים זה בזה) לא שמענו, ויתכן שאינו אלא מדרבנן, דמן התורה דינו כמצה.

ומצאתי בשו"ת שבת הלוי (ח"ד סי' מה) שתמה בזה מאד על המשכנות יעקב.

אמנם כבר דנו גדולי האחרונים בנידון זה, האם ספיקת הגמ' נוגעת להלכה דלא קיימא לן כר"י, הלא המה החת"ס (סי' קלו) בית אפרים (סי' ל) ומנחת ברוך (סי' מד ענף ג), ודעת החת"ס ובית אפרים הוא כדנקט השבט הלוי בפשיטתו.

אולם המנחת ברוך נקט דספיקת הש"ס נוגעת להלכה גם לדין, דכיון דלדין ליכא מלקות בחמץ נוקשה שייכים ב' צדדי הספק שדנו בגמ' בטעם שאין לוקין עליו.

ובאשר לתמיהת המשכנות יעקב האין העלימו הפוסקים עין מסוגייתנו ונקטו בפשיטות שאין חשב איסור דאורייתא בחמץ נוקשה, מיישב המנחת ברוך כסברת השואל בחתם סופר שהוכיח מסוגיית הגמ' מנחות (ד) דלהלכה אין חוששין בחמץ נוקשה לצד חמץ גמור, אלא נוקטין להלכה כהצד שהוא בריה, ולפיכך אין בזה חשב חמץ גמור.

האם יש לאסור אכילת חמץ נוקשה בפסח מטעם ביטול מצות עשה

ובעיקר סברת המשכנות יעקב דמצד מצות שבעת ימים מצות תאכלו יש לאסור חמץ נוקשה שהוא ממין דגן ואינו מצה, דמצות שבעת ימים מצות תאכלו מחייב דכל הבא לאכול מיני דגן בפסח צריך להיות ממצה, וכיון שחמץ נוקשה אינו בכלל מצה יש באכילתו משום פגם זה.

הנה עיקר סברא זו כתבה הגאון רבי עקיבא איגר בחידושו על מסכת פסחים מג, אולם המעיין היטב בדברי הגרע"א יראה שסברא זו נשללת בתוס', ולהלכה סוברים דליכא כלל ביטול מצות עשה באכילת חמץ נוקשה משום שמן התורה נחשב כמצה ולא כחמץ.

ולפ"ז תלוי דין חמץ נוקשה בפלוגתת האחרונים הנ"ל האם נוקטין להלכה שהוא ודאי אינו חמץ גמור (ת"ס ובית אפרים), ולכן אין לאסור חמץ נוקשה רק מדרבנן, או שהוא בריה, ואז יש לאסור באכילה משום ביטול מצות אכילת מצה כל שבעה (כמנחת ברוך ומשכנות יעקב).

דברי האחרונים דמצד מצ"ע דשבעת ימים מצות תאכלו אסור לאכול מה שאינו מצה

וכעיקר דברי המשכנות יעקב שמצות עשה דשבעת ימים מצות תאכלו, יש בה צד חיוב לכל הבא לאכול מיני דגן שיאכל מצה, כן מבואר בשו"ת אבני נזר סי' שעז ולמד כן מדברי החרדים (פרק יד אות יא, ומקורו במנין המצוות להרשב"ץ).

ועפ"ז דן האבני נזר שנוכל לאסור אכילת מצה שנילושה במי פירות ללא מים כלל, דהרי אוכל כאן ממין דגן שאינו קרוי מצה (שכ"כ הרמב"ן במלחמות פסחים דף לו. א) עם גילוש במי פירות בלבד, אינו קרוי כלל מצה, ורק כשנילוש במי פירות עם מים קרוי מצה).

אמנם האבני נזר סובר דכל מצו"ע זו שהבא לאכול דגן יאכל ממין מצה, היינו דווקא בהבא לאכול מין דגן שיכול לבוא לידי חימוץ, והוא צריך לאכול מצה, אבל זה שבא לאכול פת שאינו עלול כלל לבוא לידי חימוץ לא נאמר בו תנאי זה שהוא צריך להיות מצה.

ועפ"ז כתב שם האבני נזר דזה הבא לאכול מצה עשירה אם נתערב המשך בעמוד ד' ג

גמור, וא"כ בודאי יש לנהוג בו כהלכל "ספיקא דאורייתא לחומרא".

ולפי הצד שהוא בריה בפני עצמה ג"כ מחדש המשכנות יעקב שיש לאסרה באכילה עכ"פ, ונימוקו עמו:

"וגם אי נימא בריה הוי, ולא הוי לא חמץ ולא מצה, אפ"ה יש מקום לומר דאסור מה"ת בלאו הבא מכלל עשה, ז"י ימים מצות תאכלו", משמע, מכל מין ממיני דגן ואינו מצה אין לאכול, ונהי דלא לקי משום לא תאכל חמץ, מ"מ איסורא איכא משום שאינו מצה, והוא ממין דגן.

ולא דמי לשאר מינין דלא שייך בהו חמץ ומצה כלל אבל במין דגן ציותה תורה שנאכל מצה זכר לגאולתינו שלא הספיק וכו', וכתוב "זיאפו עוגות מצות" וכו', ודומיא דהתם בעינן, ויש כמה דוגמאות לזה.

וא"כ פשיטא ופשיטא שיש ליהזר הרבה בספק שיאור וסימן הכסיפו פניו כיון שאין יוצא בזה חובת מצה ממ"נ, וגם איסור תורה לענין אכילה, וראיה כמו שכתבת, ונפלאתי שהעלימו הפוסקים נ"ע עין מסוגיא זו, ומהראוי להחמיר בעניני נוקשה כזה בכל פרטיו, כן נראה לי ברור".

והיינו דאפילו להצד דודאי אינו נחשב חמץ ג"כ יש לאסור באכילה מן התורה, דמצות שבעת ימים מצות תאכלו אע"פ שבעיקרו רשות הוא ואין חיוב לאכול מצה כל שבעה, מ"מ מחייב הוא את הבא לאכול ממין דגן שיאכלנו מצה דווקא, ולכן זה האוכל חמץ נוקשה שהוא ממין דגן ואינו נחשב מצה ביטול בכך מצות שבעת ימים מצות תאכלו.

מסקנת המשכנות יעקב

דחמץ נוקשה אסור מדאורייתא

ומעתה, מסיק המשכנות יעקב בפליאה על כל הפוסקים שהקילו בדין חמץ נוקשה, דלא מיבעא לפי הצד בגמ' דחמץ נוקשה הוא ספק חמץ גמור הרי יש להחמיר בו ככל חומרי ההלכות שנאמרו בחמץ גמור מדין ספיקא דאורייתא לחומרא, אלא אפילו להסוברים שהוא בריה בפני עצמה ג"כ יש לאסרה באכילה מצד ביטול מצות עשה דשבעת ימים מצות תאכלו.

האם ספיקת הגמ' נוגעת להלכה דלא קיי"ל כר"י בדין חמץ נוקשה

ועתה נבוא להעיר בדברי המשכנות יעקב. הנה בעיקר דברי המשכנות יעקב יש לתמוה טובא, מה מצא בסוגייתנו טענה על דברי הפוסקים שהשמיטוהו, הלא בסוגייתנו מפורש שהספק אינו אלא אליבא דר' יהודה (שליטתו הוי

עיונות רבותנו

מרבזה"ק מבעלזא על הרף

השחתה אינו אלא דב"ע ועבודת כוכבים (כג ע"א) בענין חבישת פאה נכרית (א)

בסוגיין למדנו מה דתנא דבי רבי ישמעאל, שכל מקום שנאמר בו השחתה, אינו אלא דבר ערוה ועבודת כוכבים, ובפשטות הכוונה או דבר ערוה או עבודת כוכבים, אמנם בעשרות השנים האחרונות נתחדש מציאות חדשה של דבר ערוה אשר היא גם עבודת כוכבים, וכך עולים שניהם בקנה אחד ובבת אחת, הלא הוא הפאה הנכרית אשר נתברר כי מקור מוצאם מארצות המערב, והשערות נלקחות ממקום עבודת גילולים רח"ל, וכך בנוסף למה שרבים מגדולי הפוסקים, ולמעלה בקודש רבזה"ק ז"ע אסרו בשעתם את הפאה הנכרית מדין ערוה, התווסף בזה גם איסור עבודה זרה, ואכן, רובם ככולם של בני ישראל היראים והשלמים פרשו אז מכל נדנדור וחשש איסור, ורוח טהרה נשבה ממרום למשך ימים רבים.

ב'קול קורא' שהוציאו הגה"צ רבני קהילתנו הק' שליט"א, ובו הוראות והדרכות בעניני צניעות הלבוש, הוסיפו שם (בסעיף ה) בענין כיסוי הראש בזה הלשון: "לעצם הענין, ידועים דברי כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע"א בדרשתו הידועה בענין פאות נכריות בכלל, והנהוגות כן אשרי חלקן". פרטי ההנהגה למעשה בכל השייך לזה, כבר מביאר בחוברת התקנות שם, ונבא רק להערות את הקורות בדברי הימים סביב נושא זה אצל רבזה"ק ז"ע.

צריך כל איש לעיין היטב

דרשתו הידועה של כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע - שציינו רבני אנ"ש שליט"א בתקנות הנ"ל - נאמרה בבית הכנסת שבבעלזא, בשב"ק פרשת ואתחנן שבת נחמו, שנת תרס"א לפ"ק, והיא נדפסה בין רשימותיו של הגה"ח ר' יונה זאב הלוי האלפערט ז"ל שו"ב דמאקאווא, ומגדולי חסידיו בעלזא, בספר 'דיבורים קדושים' (עמוד רסח), וזה לשון קדשו של מרן:

"הנה כל ישראל בחזקת כשרים הם, רק שאינם יודעים חומר האיסור שנהג עתה בעת הזאת, כי ידוע לכל חומר האיסור מהנשים שהולכות עם השערות שלהן, כי מופסק בשו"ע שהיא נקראת ע"ז עוברת על דת משה ויהודית ויוצאת בלא כתובה, והנה כל מי שלומד בשו"ע ביראת שמים, רואה היטיב שאין חילוק בין שערות עצמן לפאה נכרית שנקראת שייטעל, וכל הלומדים שלמדו ביראת שמים ג"כ פוסקים כן, ונדפס כעת בהשו"ע עם הגהות חתם סופר ופוסק ג"כ שם, שאין חילוק בין שערות עצמן לפיאה נכרית, גם בספר עצי ארזים שהי' גדול הדור ופוסק מפורסם ס"ל ג"כ הכי שאין שום חילוק, וכ"כ בס' באר

בו מים ויכול לבוא לידי חימוץ נחשב זה לאכילת מצה ויוצא בזה החיוב לאכול מצה כל שבעה, ואע"פ שאינו לחם עוני, אין צריך בשבעת ימי החג שיהיה לחם עוני, והעיקר שיהיה מצה, אבל זה האוכל מצה עשירה שנילושה במי פירות ואין יכול לבוא כלל לידי חימוץ אינו מקיים מצוה זו.

ואמנם כתב שם האבני נזר לבאר בטעם המנהג שאנו נמנעין מלאכול מצה

בבעלזא היו שני בעלי מלאכות במקצוע זה, הא' הי' איש חסיד וירא שמים, אך לא הי' מוכשר בעבודתו כמו האחר, לכך הלך ר' דוד לתקן הזייגער על ידי המומחה ביותר. כאשר חזר ר' דוד עם הזייגער בידו, שאל אותו מרן למי נתן לתקן את הזייגער, כאשר השיב ר' דוד, אמר מרן בקפידא: "תדע, שאשתו של בעל מלאכה זה היתה המחוצפת הראשונה שהעיוה פני' ללבוש פאה נכרית בעיירה בעלזא, היית צריך לטבול את הזייגער במקוה".

חזקת איסור

לימים לאחר עלות כ"ק מרן ז"ע לארץ ישראל, לנוכח שינוי המצב בקרב בני ישראל (כפי שיובא בע"ה במאמר הבא), התבטא לאמר: "דער חתם סופר האט גוט געטוהן אז ער האט גע'אסער'ט איגאנצן פאה נכרית", ואז סיפר כ"ק מרן ז"ע סיפור על מנת להמחיש את גודל חומרת האיסור בקרב יהדות אונגארן תלמידי החת"ס, שפעם בא רב אחד ממדינת אונגארן לבעלזא, והתארח בבית מלון שהיה מיועד לארח את האורחים הרבים הבאים לבעלזא, והנה לאחר שהניח את חבילתו בחדרו, הבחין שאשת בעל האכסניא לובשת פאה נכרית, אזי מיד סב על עקבותיו, ארז את החבילות, יצא מהאכסניא ועזב את בעלזא, ונענה מרן לאמר: "ער האט איבער געלאזט דעם אכסניא מיט דעם רבי'ן".

הפטיר כ"ק מרן ז"ע ואמר: "בבעלזא הסיור את חזקת הכשרות מאלו שלבשו פאה נכרית!".

חומרי מקום שהלך לשם

לאור קפיא גדולא זו שנהגו בבעלזא, התבקשו הנשים שבאו ממקומות אחרות בהם לא נהגו באיסור זה, לכבד את מנהג המקום, ולכסות את ראשן כדת משה וישראל וכמנהג בעלזא, אחד ממקרים אלו היה בעת שמחת נישואי הרה"ק מוה"ר יהושע מיערוסלוב זצ"ל הי"ד, שכן כידוע ברוסיא היה נפוץ מאד לבוש הפאה נכרית, ואף גם אצל אנשי מעלה צדיקים וחסידים יראים ושלמים הי' לבוש זה מקובל ביותר. לאור כך כאשר הגיע המחונן הרה"ק רבי יוסף מאיר ממכנובוקא ז"ע לשמחת הנישואין, ואילו התלוו חסידים רבים עם בני משפחתם, היו נשים רבות שחבשו פאות נכריות, והללו התבקשו אחר כבוד להתעטף בצעיף ובמטפחת.

עד נוכח א' שהגיע מרוסיא לבעלזא, מתאר עלי גליון את נסיעתו להחזונה ברכבת ביחד עם משפחת המחוננים ומקורביהם, ובתוך דבריו הוא כותב:

"בהתקרבו לבעלזא ניגשו כמה מן המשמשים בקודש בחצר הרבי מבעלזא אל הנשים הצעירות שהתלוו עם הרבנית, וביקשו מהן להחליף את הפאות הנוכריות שחבשו לראשן, ולהחליפן במטפחות ראש, כי בבעלזא כל הנשים חובשות רק מטפחות לראשן. מובן כי הי' זה קרבן גדול שנדרשו הנשים מרוסיא להקריב למען השלום, אך חזקה עליהן פקודת המחוננת הרבנית ממחונבוקא, שממילא עטפה צעיף לראשה, לנהוג כמנהג המקום ולהחליף את הפאה הנוכרית במטפחות".

שבע, ע"כ צריך כל איש לעיין היטיב על בני ביתו בזה".

איסור גמור

באמת אמרו, כי דרשה זו לא היתה יחידה במינה, כי כפי מה שסיפר הרה"צ ר' יצחק דוד זצ"ל, הי' כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע נוהג הרבה פעמים בליל שבת קודש כאשר הקהל עבר באמירת גוט שבת, והגיע תורו של ר' נחמן שמש לעבור לומר גוט שבת, הי' קורא לו בלשון קדשו "גיי רוף אויס" - לך להכריז. והשמש הי' עולה על הבימה ומכה בכב גדול ומכריז בזה הלשון: "מ'איז מכריז ומודיע בשם דער רב זאל מאריך ימים זיין אז שייטל איז א העכטע איסור" - [שפאה נכרית היא איסור גמור].

נייתי ספר וניחוי

וסיפר הרה"צ ר' משה יוסף רובין ז"ל מח"ס יד יוסף ודרש משה, נשיא אגודת הרבנים בראמעניא, שהיה נכד כ"ק מרן מהר"ש ז"ע, כאשר אביו הגה"צ רבי מענדל רובין זצ"ל, היו בנו של הרה"ק רבי שמואל שמעלקא זצ"ל מסערעט, בן הרה"ק רבי יצחקל רובין זצ"ל מבראד, חתן כ"ק מרן מהר"ש ז"ע, והוא נסע פעם בבחרותו לבעלזא, על מנת לשאול בדעת קדשו של כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע, בענין הדפסת דברי תורה של רבזה"ק מבעלזא ז"ע, וכאשר נכנס אל הקודש פנימה, התחיל מרן לברר על מנהגי הלבוש ועניני צניעות הנהוגים בבית הוריו, וכאשר שאל אותו מרן איך אמו נוהגת בכיסוי הראש, השיב שהיא חובשת פאה נכרית, אזי לקח מרן את הסולם ועלה עד מרומי המעלה העליונה, הוריד את ספר שו"ת באר שבע, והראה לו בפנים את פסקו הידוע בחומר האיסור של **לבישת פאה נכרית** (הגה"צ רבי יעקב יצחק ניימאן זצ"ל, אגודה באהל-פרקי זכרונות, עמוד סב).

טעון טבילה

ואם לא די בכל זה, הרי שתעיד על חומר האיסור העובדא הבאה המובאת בספר 'תל תלפיות' (עמוד 263), מפי הרה"ח ר' דוד מאיר גרינוואלד ז"ל ששמעו מפי החסיד ר' דוד געציל'ס ז"ל: הנה מאחורי הכסא שישב עליו מרן בעת עריכת השלחנות בה"גרויסע שטוב" בבעלזא, הי' חריץ בכותל שקראו לו "מייער'ל". בתוך ה"מייער'ל" הי' נמצא "זייגער" שמקומו הי' קבוע שם. קרה פעם והזייגער שבתוך המייער'ל פסק מלעבוד, והצריכו להוליכו לבעל עבודה לתקן. שלח כ"ק מרן מהר"א ז"ע את הזייגער ביד החסיד ר' דוד געציל'ס ז"ל להוליכו ממוחה על מנת לתקנו.

לאסוקי שמעתתא המשר מעמד ג'

שנילוש במי פירות בלבד כיון דאינו יכול לבוא מצד עצמו לידי חימוץ, אין מקיים באכילתו מצות שבעת ימים מצות תאכלו, ורק כשאוכל דגן שיכול לבוא לידי חימוץ ואוכלו כשלא נתחמץ יש בזה משום קיום מצות עשה דשבעת ימים מצות תאכלו, ולכך נמנעים מאכילת מצה שנילושה במי פירות בלבד בכדי שלא להתבטל ממצות עשה דשבעת ימים מצות תאכלו.

שנילוש במי פירות בלבד (כמבואר ברמ"א סי' תב טע"ז), ובפשטות הטעם הוא משום חשש שמא נתערב בו מים ואז ממחרת להחמיץ (וכ"כ שם בבארה"ג סי' ק"ז). אולם האבני נזר משיג דלא מסתבר שזהו הטעם שהרי חשש זה אינו אלא לשיטת רש"י, ורוב הראשונים חולקים עליו וסוברים דאפילו עם מים אינו ממחרת להחמיץ יותר. ולפי הנ"ל מבאר האבני נזר דכשאוכל מצה

הרב אליהו שמוטץ שליט"א • בית שמש

זי: במערבא בדקי לה בשימשא. בנהרדעא בדקו לה במיא. רב ששת בדק לה בריש לישניה.

לבדוק השו"ב אם הוא בעל צדקה וטובל במים

הנה כבר רמזו בזה דורשי רשומות, הדכוונה הוא שהיו בודקין את השו"ב, אם הוא בעל צדקה כמו שנאמר 'שמש צדקה' וכו', וכן במיא אם אינו מבטל טבילות עזרא וכו'.

ואענה גם אנכי חלקי בעזרת השי"ת, הדנה קיימת לן דהשו"ב צריך להיות בו חמשה מעלות יחד. א. שיהיה ירא שמים מרבים. ב. צריך להיות יודע ספר. ג. צריך להיות בקי היטב בהלכות שו"ב. ד. צריך להיות אומן יד בהשחזת הסכין ובהרגשה. ה. צריך שיהיה בדעה מיושבת, כמבואר בשמלה חדשה (סי א סעי ו), ובכללם הם שלשה מעלות, ירא שמים, ובקי בהלכות שו"ב, ואומן יד.

בשימשא - אם אינו לקוי בשכרות

וכנגדם יש חסרון אחד הפוסל כל השלשה מעלות. ואע"ג דיש הרבה פסולים הפוסלים את השו"ב, כמבואר בגמרא ובשולחן ערוך (יו"ד סי א וסי ב) ובשמלה חדשה (ס), מכל מקום הנך פסולים מיירי משו"ב שאין בו המעלות הצריכין לשו"ב הנ"ל כמבואר שם, כגון שאינו מרגיש בפגימה, או שאינו בקי בהלכותיו, או שיש בו רוע מעללים וכדומה. אולם ישנו פסול אחד המצוי בעוונותינו הרבים אפילו בשו"ב שיש בו כל המעלות הנ"ל, והוא השכרות, כו' עיי"ש.

[בהערה: וראיתי הרבה פעמים אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א [מהר"א] מבעלז בסעודת שבת ויום טוב, בעת שמחלק להמסובין על שלחנו משקה מעד וכדומה, הוא מודקדק עם השו"ב, ואינו נותן לו כי אם חצי כוס או פחות מעט, וכן ראיתי אצל אביו הקדוש זי"ע, וכן שמעתי שהתנהג זקינו הקדוש זי"ע ועכ"ל].

וזה נראה לי כוונת חז"ל הנ"ל במערבא בדקו לה בשימשא, דתיבת 'שימשא' נוטריקון שיכור יתיר מה שהוא אסור, כיון שהשכרות גורם לפסול כל השלשה מעלות, שמשכח תלמודו, ומביאו לידי רוע מעללים, ומאבד הרגשתו, על כן בקל יכול להכשיל ח"ו, ולהתיר מה שהוא אסור, וכיון דבמערבא שכיחא יין ביותר כדאיתא בגמרא, על כן נתנו לב על פסול זה ביותר.

במיא - שאינו משיג גבול אחרים

ומה שאמרו שם דבנהרדעא בדקו לה במיא, אפשר דכוונתם גם כן על נגע דשכיח בעוונותינו הרבים בין השוחטים, אפילו שיש בהם המעלות הנ"ל, והוא השגת גבול, אשר כבר הרעישו העולם בזה כל גדולי אחרונים ז"ל, דשחיתות השו"ב המשיג גבול רעהו אסורה, והאוכל משחיתותו כאילו אוכל נבילה. ומפני שבדבר קל השוחט מורה היתר לעצמו, שאין זה מקרי השגת גבול, והאמת אינו כן, כמבואר בשו"ת גדולי אחרונים ז"ל, עיין בשו"ת בית שלמה (סי יט) האי מקרי לענין זה השגת גבול.

על כן בדקו לו להשו"ב במיא, דתיבת 'מיא' נוטריקון משיג גיעות אחרים, וכתב בשו"ת דברי חיים חו"מ סי' מז דאפילו לפושעי ישראל אסור להשיג גבול, כיון שבעוונותינו הרבים ששנאת

חנם גבר בעולם, ובנקל יאמר על אדם כשר שהוא פושעי ישראל, עיין שם.

בלישנא - אם אינו בעל לשון הרע

ומה שאמרו שם דרב ששת בדק לה בריש לישנא, כבר דרשו בזה הספרים הקדושים, אם אין השו"ב בעל לשון הרע, שזה גם כן מצוי בעוונותינו הרבים אפילו בין שוחטים יראים שנכשלים בזה. והנה אף דלא מצוינו פוסקים שיפסול השו"ב עבור זה, מכל מקום בכלל רוע מעללים הוא בזה, ובפרט כשמוציא שם רע על חבירו נקרא שוטה רשע וגם רוח, וזה כוונתם בדקו בריש לישנא.

מראה ריאה (להגה"ח ר' יונה זאב האלפערט ז"ל, שו"ב דמאקאווא, מגדולי חסידו בעלזא ובעמח"ס קול התור, פתיחה לשו"ב)

יט. הגרים שלישי, ושחט שלישי, והגרים שלישי. רב הונא אמר רב בשירה, רב יהודה אמר רב טריפה. רב הונא אמר רב בשירה, כי נפקא חיותא בשחיטה קא נפקא. רב יהודה אמר רב טריפה, בעינן רובא בשחיטה וליבא. שחט שלישי, והגרים שלישי, ושחט שלישי. רב יהודה אמר רב בשירה, אתו שיילוח לרב הונא, אמר להו טריפה.

על ידי שחיטה בהוגו אין למלאך המוות חלק ביציאת נשמתה

טעמא דמילתא דשחיטה מטהרת מידי נבילה, נראה משום דלא אסרה רחמנא נבלה באכילה וטומאה, אלא משום דשלטה בה סטרא אחרא רוח הטומאה, שכל מיתה נעשה על ידי מלאך המות, אפילו מיתת בהמה, כדאיתא בפרק המפקיד מלאך המות מה לי הכא מה לי התם, ואפילו מי שאינו מת מיתת עצמו, אלא נהרג על ידי אחרים, הן אדם הן בהמה, יש לו למלאך המות חלק באותה מיתה, דגמר יציאת הנשמה נעשה על ידו.

ולכך צוה הכתוב לשחוט בהמה חיה ועוף, כדי שתצא נשמתה במצות שחיטה ולא על ידי מלאך המות, שעל ידי ששוחטין כהוגן במצות השם, אין למלאך המות חלק ביציאת נשמתה, כי מצות ה' טהורות וקדושות, ולעולם הטומאה בורחת מן הקדושה. וכך כתב הרב רבי מנחם רקאנטי בפרשת ראה, וזה לשונו: ולפי הפשט, הטעם שנבחר המקום ההוא לשחיטה, כדי שיצא הדם דרך שם, כמו שאמרו חז"ל ממקום שזב חטאו, וכשנשחטנו אנחנו לא תחול עליה רוח הטומאה, כמו בנבילה שמיתתה היתה ברוח הטומאה, עד כאן לשונו.

וזה טעם טומאת המת, דמלאך המות מטיל בו זוהמא, ולכך אמרו כשמת רבי בטלה כהונה, לפי שמיתת צדיקים גדולים היא בנשיקה ולא על ידי מלאך המות, ולכך אין מטמאין במותו, והיינו מה שאמרו בריש פרק השוחט 'ושחט' במקום ששחט חטאו, פירש רש"י ז"ל טהרה, כדי לישנא דטהרה, משום דעיקר שחיטה הוא כדי שתצא נשמתה בטהרה, שלא יטמאנה מלאך המות.

והיינו טעמא דרב הונא, דאמר בפרק קמא דחולין הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי כשירה, דכי נפקא חיותא בשחיטה קא נפקא, אף על גב דלא הוי רובא בשחיטה, מכל מקום יציאת נשמתה בטהרה, ולא שלטה בה סטרא

אחרא. ומהאי טעמא נמי אית ליה דבשחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי דטריפה, כיון דיציאת נשמתה בטומאה. ולכך שחיטת טריפה מטהרתה מידי נבילה, כיון דיציאת נשמתה הוי בטהרה, והא דאסור באכילה, לאו משום דחשובה כמותה כיון דסופה למות, דהא איכא מ"ד טריפה חיה, אלא גזירת הכתוב והלכה למשה מסיני הוא דכל בהמה חיה ועוף שגלקו באותן אברים הראשיים שמנו חכמים ז"ל דטריפה ואסורין באכילה, ולהכי מסוכנת שריא בשחיטה, אף על גב דברי לן שתמות מיד, מכל מקום כיון דנשמתה יוצאה בטהרה מצות שחיטה שריא.

והשתא נראה הא דאיתא במדרש רבה פרשת שמיני 'זאת הבהמה אשר תאכלו' בהמות ולויתן הן קניגין של צדיקים לעתיד לבוא, כיצד הן נשחטין, בהמות נותן לויתן בקרניו וקורעו, ולויתן נותן לבהמות בסנפיריו ונוחרו, וכי זו שחיטה כשרה, ולא כך תנינן חוץ ממגל קציר וכו', אמר רבי אבין, אמר הקדוש ברוך הוא תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא. אמר רבי ברכיה ארסטון עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים לעתיד לבוא, וכל מי שלא אכל נבילות בעולם הזה, זוכה לראותו לעולם הבא, הדא הוא דכתיב 'וחלב נבלה וגו' ואכול לא תאכלוהו', בשביל שתאכלו ממנו לעתיד לבוא.

הענין תמוה, למה זה תהא נבלה מותרת לעתיד לבוא, חלילה לומר שיבטל או יעקור הקדוש ברוך הוא אפילו אות אחת מתורתו, והוא אחד מ"ג עקרים שלא תהא תורה אחרת מאתו יתברך. ולפי מה שפירשנו נראה, דכיון דטעמא דנבילה אסורה ומטמאה משום דשלטא בה סטרא אחרא, ולכך לעתיד שיבער הקדוש ברוך הוא את הטומאה, כמו שנאמר 'זאת רוח הטומאה אעביר מן הארץ', כיון דלא שייך האי טעמא, בהמות מותרות בלא שחיטה, דלא איצטריך ליה שחיטה כולל, כיון דבטלה טומאה וסטרא אחרא ליתא. והיינו דקאמר במדרש חידוש תורה מאתי תצא, כלומר לא שתצא תורה חדשה מאתו חלילה, אלא חידוש תורה פירושי חידושי דאורייתא, שיפרש לנו טעמי תורה למה נבלה אסורה וזו מותרת.

תורת חיים (סנהדרין ק"ב)

בא: מה חטאת העוף ממול עורף, אף עולת העוף ממול עורף, אי מה להלן מולק ואינו מבדיל בסימן אחד, אף באן מולק ואינו מבדיל בסימן אחד.

למהר צרבי העני לכל יתבטל ממלאכתו
בדבר המליקה הנעשית ביד הכהן בחטאת העוף שהוא קרבן של עני, רמז שימרה כל אדם בתכלית המהירות צרכו של עני, ועל כן אינו צריך קרבנו שחיטה, שלא יצטרך הכהן לחזר אחר הסכין ולבודקו, ויתבטל העני שם ממלאכתו בינתים. גם להפליג המהירות אמר שיתחיל ממול ערפו, כי הוא המוכן אל ידו, ולא יצטרך להפך הצוואר אל צד הסימנין. ועוד יש רמז בענין המליקה שהיא ממול העורף בתורים ובני יונה, שנמשלו ישראל בהם, שלא נהיה קשי עורף.

וענין איסור הבדלת הראש מן הגוף, דבר ראוי הוא להידור הקרבן, כי באמת לנו להדר העוף דבק עמו, הוא יותר מהודר, וראוי לנו להדר קרבנו של עני בכל כוחנו, די לו בעניותו, אין לנו להוסיף בדלותו לפחות תואר קרבנו. וכל זה מן היסוד אשר בנינו תחילה, כי משרשי הקרבנות לקנות בנפשנו מידות טובות ומעולות, ולהכשיר פעולותינו בכח הדמיונות שאנחנו עסוקים בהן, כי מהיות האדם בעל חומר, לא יציר ויקבע הדברים ציור חזק בנפשו כי אם על ידי הפעולות. ועד שמענו טעם אחר נחזיק בזה.

בשפת צדיקים

עובדין קדישין מהילולא דצדיקיא
במשנת רבוה"ק מבעלזא

הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע כ"א אדר תקמ"ז

נולד בשנת תע"ז בכפר לאפאחי הסמוך לטיקטין, לאביו רבי אליעזר ליפמן זצ"ל מגזע קודש מחצבתו שושלת היוחסין עד רש"י הק' התנא רבי יוחנן הסנדלר, ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל ע"ה, ולאמו הרבנית מרת מירל המכונה מיריש ע"ה, בימי נעוריו נשלח ללמוד בעיירה טיקטין הסמוכה, שם התוודע להרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע שהתגורר אף הוא שם, ומאז נקשרו זה לזה בקשרי אהבה עזה, וכאשר עבר הרה"ק מניקלשבורג לשינואווא התלווה אליו הרבי רבי אלימלך זצ"ל, בהגיעו לפרקו נעשה חתן הגה"ק רבי אהרן רוקח זי"ע, ובשנות אברכותו עלה ונתעלה במדרגות רמות ונשגבות, כשהיה יושב בתענית משבת לשבת משך עשרים ואחת שנים, לאחר מלאת לו ארבעים שנה נתקרב לדרך החסידות ע"י אחיו הרה"ק הרבי רבי ושא זי"ע, ונעשה מאריות שבחבורת הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, עד שלאחר פטירתו נמנו וגמרו שהוא ימלא את מקומו, ואז התחלה תקופת תור הזהב, כאשר החסידות הלכה והתפשטה לאפים ולרבות, "וכבר נודע בין החיים אשר גדלו המלך מלכו של עולם, ושמעו היה הולך בכל הארץ, וינהל אחריו כל בית ישראל איש איש ממלאתו, הן מלאכה הצריכה לגוף הן מרפא נפש, עד איש אלקים יבא דבר שניהם ויחדיו יהיו תמים ברפאות תעלה-תרף נתן, ועקימת שפתיו הוי מעשה רב להושיע" (לשון הרה"ק בעל נועם מגדים זי"ע בהסכמתו לספה"ק נועם אלימלך), "וכבר יצא טבעו בעולם ושמעו הטוב הולך בכל המדינות, והעמיד תלמידים הרבה, ורבים השיב מעוון, כאשר נודע ביהודה ובישראל גדול שמו, לכל היד החזקה אשר עשה לעיני כל ישראל" (לשון הרה"ק רבי אברהם משה מפעווארטק זי"ע בהסכמתו לספה"ק נועם אלימלך), בשנותיו האחרונות נתקדש ונתעלה עד שלא היה לו שום שייכות עם עניני עולם הזה, ובשנת תקמ"ו עלה בסערה השמימה, ונטמן בבית החיים בליזענסק, שמו הקודש נתקדש בסילודין אצל רבבות בני ישראל לעד ולנצח נצחים, ועד היום הזה מתהלכים לאורו ולאור משנתו כל בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם, עד ביאת גואל צדק.

זאת לעת זקנותו. לימים נתמנה לרב באיזה עיירה, וכשארכו לו הימים לעת זקנותו, נעשה רח"ל משותק על כל גופו, עד שלא היה יכול להניע אף אבר אחד מאיבריו. ומאחר שבתקופה ההיא נתפרסם כבר כ"ק מן מהר"ש זי"ע בכל העולם כולו, בכחו הנפלא לרפאות חולים ע"י משמוש במקום החולי, ע"כ הגיעו ראשי קהילה של אותה עיר לבעלזא, וביקשו ממרן כי היות והרב בעירם נחלה ל"ע עד שאינו יכול לנסוע בעצמו מגודל חולשתו, על כן מבקשים ממרן שיטריח את עצמו לבוא לעירם לרפאות את החולה. השיב להם מרן שמאחר שהחולה אינו מאמין בצדיקים, אינו יכול לרפאותו.

בשמעם זאת ניסו מתחילה לשכנע דעתו של מרן, ואמרו כי הרב שלהם כן מאמין בצדיקים. אמר להם מרן שישאלו את החולה בעצמו, אם הוא מאמין בצדיקים, חזרו ראשי הקהילה לעירם, ושאלו את החולה בעצמו אם הוא מאמין בצדיקים, ולגודל פליאתם ראו שאף שאינו יכול לנענע אף אבר אחד מאבריו ר"ל עכ"ז הוא מתאמץ לנענע בראשו, לרמוז להם שאינו מאמין בצדיקים, או אז נתגלה רוח קדשו של הרבי ר' אלימלך זי"ע, שאמר עליו מכבר שאת חוסר אמונתו בצדיקים הוא ירגיש לעת זקנותו (הרה"ק ר' שלו' בראנדער זצ"ל).

בשם כל ישראל

כ"ק מרן מהר"ד זי"ע סיפר, שהרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע הגיע פעם לאיזה עיר, ויצאו כל בני העיר לקראתו, והרבי ר' אלימלך ישב בתוך העגלה, ואנשי העיר הלכו ברגלם אחר העגלה, ובתוך כך אמר הרבי ר' אלימלך ז"ל לעצמו: "הרי כוונת כולם לשם מצוה, וא"כ גם אני אצטרף עמהם, לכלול עצמי בתוך בני ישראל בהמצוה". ויחד הרבי ר' אלימלך ז"ל מהעגלה, והלך יחד עם כל האנשים שבאו לקראתו (קול יעקב, פרשת ויקרא, עמוד קצב, ד"ה ושמתם).

ובזה פי' כ"ק מרן מהר"ד זי"ע הפסוק (שמות יב, כח) 'וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ד' את משה ואהרן כן עשו', ופרש"י שגם משה ואהרן כן עשו. ולכאורה צריך ביאור, מה משמיענו הפסוק בזה שמשוה אותן ג"כ עשו כן, הלא גם הם היו מצוים ועומדים על כך מפי הגבורה. ות"י דבני ישראל היו מכוונים לקיים בזה שתי מצוות, הא' מצות קרבן פסח כמצוות, וב' מצוה לשמוע דברי חכמים, כפי ששמעו מפי משה ואהרן, וזה הי' שייך רק כלפי בני ישראל, אבל משה ואהרן לא היו יכולים לקיים הענין של מצוה לשמוע דברי חכמים, לכן כיללו עצמם בתוך כלל ישראל, ועי"ז גם הם קיימו המצוה כמו כלל ישראל, וזהו הכוונה 'משה ואהרן כן עשו' שגם הם ע"י שכללו עצמם עם בני ישראל, קיימו את המצוה עם כל הכוונות שכיוונו בהם בני"י (יחי ראובן, עמוד ג, אות א).

מדברי תורתו

וידבר כו' צו את בני ישראל. פרש"י אין צו אלא זירה, ביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כ"ס. ונ"ל ע"פ הרמז, דהנה האדם העובד את השי"ת ב"ה, צריך לעבוד בוריות ובמדות טובות, אבל העובד את השי"ת בעצלות ובדוחק שלא ברצון, אזי הרי הוא חסר הגוף, שאין לו גוף שהוא כמו כ"ס ונרתק להנשמה, וזהו שרמז רש"י ביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כ"ס, דהיינו שעובד בעצלות כנ"ל.

(נועם אלימלך, פרשת צו, ד"ה הראשון)

ביטול חבלי משיח

בתקופת מלחמת העולם הראשונה, כאשר תינו האנשים את צרותיהם בפתקאות שהגישו לכ"ק מרן מהר"ד זי"ע, אמר מרן: "הרבי ר' אלימלך מליזענסק אמר שהוא ביטל כבר את חבלי המשיח, אילו פנים היו לנו בלי הרבי ר' אלימלך זי"ע" (אדמו"ר בעלזא, חלק ג, עמוד של).

כמו כן בעת שביקר הגאון רבי איסר זלמן מעלצער זצ"ל אצל כ"ק מרן מהר"א זי"ע, אחר המלחמה האיממה, נענה ר' איסר זלמן בתוך הדברים ואמר למרן, שכבר הגיע הזמן שהגואל צדק יבוא, שהרי עברנו כבר את יסורי חבלי משיח. ענה לו מרן: "חס ושלום! הרבי ר' אלימלך מליזענסק כבר ביטל את חבלי משיח, וזה היה גזירה מטעם אחר".

וכן מרגלא בפומיה דכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, שהרבי רבי אלימלך זי"ע אמר: "חידוש נפלא הוא על התנאים שצפו ברוח קדשם עד סוף כל הדורות, וכתבו כל כך גזירות רעות ויסורים שיהי' קודם ביאת המשיח, ולא ראו שיהי' אלימלך בעולם שיבטלם".

עיניים צופיות

כ"ק מרן מהר"י זי"ע הי' משתדל לראות יהודים שעוד זכו לראות את הרבי ר' אלימלך זי"ע, פעם אחת בא כ"ק מרן מהר"י זי"ע לעיר אחת, ושמע שיש שם זקן אחד שהכיר את הרבי ר' אלימלך זי"ע, הלך אליו מרן עם קהל חסידיו, ושאל את האיש אם הוא זוכר איזה דבר מהרה"ק, והשיב אותו זקן: אספר לכם באיזה אופן זכיתי להכיר אותו צדיק, ובכן, בימי חורפי הייתי אוכל על שלחן חותני, וחותני נסע תמיד להר"ד

אלימלך, ורצה שגם אנכי אסע אליו, אבל אנכי לא רציתי לבטל מלמודי, עד שלבסוף נעתרתי לו, ונסעתי עם חותני לליזענסק על ימים נוראים.

אני בעצמי לא ראיתי בו שום דברים נפלאים, הוא הי' מתפלל בסידור פשוט, ואכל ככל אדם, גם בראש השנה התפלל ככל איש מבני ישראל, ורק לביל כל נדרי התאחר קצת, וכשבא לביהמ"ד הניח את ראשו על השטענדער, ושכב כך כחצי שעה, וצוה להגיד כל נדרי. במוצאי יו"כ אמר אל העולם: בטח אתם מתמיהים ע"ז שאיחרתי באמירת כל נדרי, זה היה מחמת שראיתי בעיר קטנה צעקה ובהלה גדולה, שאשה אחת היתה מקשה לילד, וכל אנשי העיר בכו וצעקו לה, וא"כ איך יכולתי ללכת להגיד כל נדרי, כשראיתי שתי נפשות ישראל הם בסכנה גדולה, ולכן התפלפתי אל ד' ונעתר לי, הסכנה חלפה והאשה ילדה בן, ואז צויתי לומר כל נדרי. זה מה שסיפר אז הרבי ר' אלימלך זי"ע.

אחר יו"כ פ"פ נפטרתי ממנו לשלום, וכשבאתי לביתי סיפרו לי שאשתי היתה בסכנה גדולה בעת אמירת כל נדרי, שהיתה מקשה לילד, וכל אנשי העיר היו בצער גדול, ויצעקו אל ד', וד' עזר שהולידה בן למז"ט, וכאשר שמעתי זאת הבנתי שהרה"ק עשה לי את הטובה הזאת, והנחתי יתיך את חפציי בביתי ונסעתי בחזרה לליזענסק, ונתקשרתי בו בקשר של קיימא (סיפורי נפלאות מגדולי ישראל, בשם החסיד ר' יעקב כ"ץ ז"ל)

צדיק גוזר

בעיירה ליזענסק התגורר איש א' שהי' מתנגד גדול להרבי ר' אלימלך זי"ע, וניסה תמיד להצר בעדו. כשסיפרו על כך להרה"ק ר' אלימלך זי"ע, אמר שלא יעשו לו מאומה, והוא כבר ירגיש

אליבא דהלכתא

בירור הלכה בעניני דיומא

הרב יהודה בראנסדאפער שליט"א • לונדון

אדר א' ואדר ב'

לא שמת בשנת העיבור באדר שני דאז נוהגים להתענות בשני, וכן המנהג להתענות בראשון, מיהו יש מחמירין להתענות בשניהם. ובמג"א (סק"ס) דמדינא יש להתענות בשניהם.

ראי' המהרי"ל וההשגות על דבריו

ובשו"ת מהרי"ל (סי' לא) כתב ג' נימוקים להתענות בראשון, וז"ל: ואני איני כדאי להכריע אלא דיש קצת להביא ראי' מפטירת משה רבינו ע"ה דמתענין בראשון, כי אותן הימים כתוב בה"ג, ושמה תאמר הכי הוה עובדא דשנה מעוברת היתה ונפטרה בראשון. איברא לאו הכי הוא דבאדר הסמוך לניסן נפטרה, דילפינן פטירתו ב' באדר מוהעם עלו מן הירדן בעשור לחדשי בפ"ק דקידושין (ל"ח), וכן לידתו ב' באדר הסמוך לניסן בפרק קמא דסוטה (ב"ב), דמני ג' חדשים מיום לידתו עד ו' בסיון יום מתן תורה אליבא דרבי אחא בר חנינא, ולרבי חנינא בר פפי היה באדר הראשון יום לידתו, מכל מקום פטירתו באדר הסמוך לניסן כדלעיל.

ועוד ראייה דבגדלים הלך אחר לשון בני אדם והאי כנדר דמי, דסתמא אדר הראשון, אליבא דרבי יהודה סוף פרק קונם י"ן (מדים ס"ג) דבשטרות כותב אדר סתמא, וקיימא לן כוותיה לגבי רבי מאיר. וכן לרבי מאיר משמע התם הכי, אלא דמחלק בין ידע שתעבר ללא ידע, להכי אין ראי' לרבי מאיר, ואנן ידעינן בקביעות עיבורינו, ובפרק קמא דמגילה אי לאו משום מסמך גאולה לגאולה ושאר דרשות אשר שם היו מקדימין לעשות פורים בראשון.

ובפוסקים כתבו להשיג על ראיתו של המהרי"ל, על ראי' ראשונה מפטירת משרע"ה י"ל כדעה המובא במכילתא פר' בשלח (ע"כ וכו"ב) אכלו את המן דמשה מת בשנה מעוברת ב' אדר הראשון, על ראי' השני' דהו"ל כמו נדר ובגדלים הלכה כר"י דסתם אדר

המשך בעמוד ח'

נרות בחנוכה הכל מדרבנן, אבל לעשות שום זכר קצת ולכל הפחות לאסור בהספד ותענית הוא דאורייתא מק"ו הנ"ל.

ובזה נתיישב מ"ט וסברא לאסור בהספד ותענית בי"ד וט"ו באדר הראשון, ממה נפשך אם אין עושין אותו פורים ממש מה ענין לאסור בהספד ותענית. והנה בלא"ה נמי צריך עיון מה ראו באמת לקבוע פורים בשני משום מסמך גאולה לגאולה עדיף, הלא זריזין מקדימין למצות ואין מעבירין על המצות עדיף מעשות מצוה מן המובחר כמבואר בתשו' רדב"ז (הישנות סי' י"ג) ותשובת חכם צבי (סי' ק"ז) ומשנה למלך הל' מגלה (פ"א הל' י"א), ומיהו לזה י"ל דוקא במצוה שכבר מוטל עליו יש לו לזרז ולהקדים ולא להמתין, אבל מצוה שאנו מקבלים עלינו תחלה ועדיין לא נתחייבנו בה, לא שייך כל כך זריזין וטוב לקבוע ביום המובחר והיינו מסמך גאולה לגאולה, ואך לפי הנחה שהנחנו שעכ"פ מדאורייתא מחוייבים לעשות שום זכר לכל הפחות לאסור בהספד ותענית, א"כ מחוייבים לעשות מיד באדר הראשון משום אין מעבירין על המצות, אך מה שהוספנו אנחנו מגלה ושמחה ומשלוח מנות אנחנו קובעים ביום המובחר בשני למיסמך גאולה לגאולה, עכ"ל.

ויש להוסיף ע"ז לבאר דעת הרא"ש דבסתם

קריאת המגילה, שמחה והספד

איתא במשנה דמגילה (ו'): קראו את המגילה באדר ראשון ונתעברה השנה, קורין אותה באדר שני. אין בין אדר ראשון לאדר שני אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים. והנה בגמרא שם הביאו מחלוקת תנאים האם ניתן לצאת ידי חובת קריאת מגילה באדר ראשון, או שמא רק באדר שני, ואפילו אם קראו בראשון ונתעברה השנה, יש לקרואה בשני כיוון שמצותה רק בשני. מחלוקת זו, תלויה בהבנת הכתוב במגילה בכל שנה ושנה, היינו האם יש צורך שיקראו את המגילה כבכל שנה באדר הקרוב לשבט, או שיש להקפיד על כך שיקראו את המגילה באדר הסמוך לניסן.

ושמה בגמ' מבוארים גם סברות נוספות: מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה, ולכן יש לקרוא את המגילה באדר ראשון, ומאידך, למיסמך גאולה לגאולה (גאולת מרדכי לגאולת מצרים) עדיפה. ללא הכתוב בכל שנה בשנה, היינו חייבים לקרוא את המגילה פעמיים, אך בגלל הפסוק יש לקרוא רק פעם אחת, כבכל שנה ושנה, והספק היא רק מתי קוראים.

אמנם במתני' דנו באופן שקראו את המגילה ואחר כך נתעברה השנה, אך בימינו כאשר חודש העיבור נקבע מראש, נראה מהפוסקים שיש חילוק בין מצוות הפורים דהיינו מקרא מגילה ומתנות לאביונים, לבין איסור הספד וחובי השמחה. דמקרא מגילה ומתנות לאביונים ושאר דיני פורים נוהג רק באדר שני, אמנם לגבי איסור הספד וחובי שמחה באדר ראשון יש שלש טיבות בראשונים: בתוס' דמגילה (שם ד"ה ו"א) כתבו ויש שנוהגין לעשות ימי משתה ושמחה בי"ד ובט"ו של אדר א' , וכתבו התוס': ולא נהירא, דהא אמרינן בגמ' הא לענין הספד ותענית זה חזו שוין, מכלל דמשתה ושמחה ליכא דע"כ לא תליא הא בהא, דאי תליא הא בהא לאשמעינן דמשתה ושמחה נהגו בהו. ומדינא נאסר בהספד דהא הימים האמורים במגילת תענית האסורים בהספד אין בהם משתה ושמחה. וכן הלכה שאין צריך להחמיר ולעשות משתה ושמחה באדר הראשון, ע"כ.

והרא"ש (שם ס"ו) כתב, ושוין בהספד ותענית דאסורין בזה ובזה, פי' אם קראו את המגילה בי"ד ובו ביום עיברו השנה, אסור בהספד ותענית, אבל בשאר שנה מעוברת נ"ל שמוחר בהספד ובתענית. ובר"ן כתב דתלוי זה בזה ולכן מחיוב במשתה ושמחה ואסור בהספד ותענית.

ד' החתם סופר

ההספד ותענית דאורייתא

ובענין זה האיסור של הספד ותענית מצאנו דבר נפלא בשו"ת חתם סופר (או"ח ח"א סי' ר"ח) ונצטט לשונו הזהב: דפורים ותנוכה וכל ימי מגילת תענית לעשות זכר לנס ממות לחיים הוא דאורייתא ממש מק"ו כדאיתא בפ"ק דמגילה [י"ד]. דהשתא מעבודות לחירות דצי"מ צריך להודות ממות לחיים לא כ"ש, וק"ו דאורייתא הוא, יעיין רמב"ן (סו"מ סוף שרש ב'), מכל מקום היינו לעשות שום זכר לנס, אבל איכות וכמות הזכרון ההוא הוא מדרבנן, כגון קריאת מגלה ומשלוח מנות והדלקת

דונו לפרסם את הממונים
 וכן ניתן לקבל אצלם את דפי"ם לדרוש התפילות

בני סיק	הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון
דו"ש	הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון
בית שמע	הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון
בני דוד	הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון
אלתר	הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון
דאריא	הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון
אנצ'סטער	הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון
אנצ'סטער	הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון
הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון	
הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון	
הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון	
הי"ד נהגה אחרת שאלו בראשון	

מכוננת בעלזא

הוא אדר הראשון, הלא דעת הרמב"ם בפ"י מהל' נדרים (ה"ו) דהלכה כר"מ דסתם אדר הוא אדר ב', וכדביאר הכס"מ שם. ועוד הק' המגן אברהם (ס"ק כ') אד' המהרי"ל דהו"ל כנדר להתענות בראשון: התינה אם שנה ראשונה לא היתה מעוברת והתחיל להתענות באדר אז דמי לנדר אבל אם שנה ראשונה מעוברת ובא לימלך איך נעשה. ועל ראי' הג' כתב המג"א בדגמ' משמע דאי לאו קרא דבכל שנה ושנה הו' קוראים המגילה פעמים, וא"כ לגבי הספד ותענית דנהיגן בתרויהו, אולי גם תענית יארציית יש לנהוג בשניהם.

דעת החת"ס להתענות בשני

ובשו"ת חתם סופר (סי' קס"א) נקט להתענות בשני, וה"ל: דהגם דלענין נדרים סתם עד אדר הוא הראשון, ונ"ל טעמיהו דבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם שהוא כמ"ש בשטרות ולא אחר לשון תורה הכתוב במגלת אסתר, וא"כ תינה בנדרים, אבל לענין אמירת קדיש ביום יא"צ שהוא מפני דין הנשמה, שלמעלה בודאי הוא באדר שני כלשון תורה דדין שלמעלה בודאי הוא נגדר אחר לשון תורה וכתוב לא' גומר עלי, ומשו"ה י"ל דלא כרמ"א בי"ד סי' ת"ב [סעיף י"ב] וי"ל קדיש באדר שני, וממילא הוא הדין תענית יא"צ הוא דעת הנודר על יום אמירת קדיש ואתי שפיר פסק המחבר בש"ע א"ח ס"ס תקס"ח [סעיף ז'] ועמ"ש שם מג"א [סק"כ], ובשגם שיש לומר עוד בזה אקדומי פורענותא לא מקדימין [כמגילה ה' ע"א], אלא שמהרי"ל בתשובה סי' קי"ב כתב דלא שייך ביא"צ אקדומי פורענותא כיון דאינו אלא צער בעלמא, ולא זכיתי להבין זה הא ט"ב נמי אינו אלא צערא בעלמא ואפילו הכי אמרינן מה"ט מאחרים ולא מקדימים.

עוד כתב החת"ס (בסי' י"ד) דברים נפלאים בזה ומשיג אד' המהרי"ל מינץ (בשו"ת סי' ט"ז) ואדח"ב: והנה בטוף התשובה ההיא כתב דלענין יא"צ דעת מהרי"ו להתענות בשני והוא ז"ל כתב שלא ידע מתחלה דעת מהרי"ו והיה מורה ובא להתענות בראשון דכיון דשלמו למת יב"ח וכי מפני שנת עבור השנה יהיה זה נתון בדין חדש יותר, לעות אדם בריבו ה' לא ראה, אלא יא"צ שלו בראשון וכן לעולם, ואי משום אקדומי פורענותא לא מקדימי הכא כיון דמשום כפרה ותשובה הוא לא שייך אקדומי פורענותא, ומ"מ עכשיו שראה דברי מהרי"ו הוא אומר לשואלים יש פלוגתא בזה והם יבררו כרצונם ע"ש.

הנה מ"ש היכא דלכפרה אתי לא שייך אקדומי פורענותא לא מקדמי, לא ראה דברי הרמב"ם רפ"ה מהל' תענית שכתב כל ד' תעניות אינם אלא לתשובה וכפרה לקיים והתודו את עונם ואת עון אבותם ואפ"ה מאחרים ולא מקדימים משום אקדומי פורענותא לא מקדמי כמבואר פ"ק דמגלה [ה.], ומ"ש לעות אדם בריבו ה' לא צוה, לכאורה צריך לומר דס"ל דוקא גבי הטבעי שייך לומר לא' גומר עלי אבל לא במשפט ה', וצ"ע הא אי ב"ד מעברים השנה נדחי ר"ה ויה"כ ומתעבב כפרת כל ישראל, ועל זה אמרו במדרש רבה פ' אמור הקודש ברוך הוא משיב למלאכים ששואלים אימת ר"ה ויה"כ ומשיב אני ואתם נרד לב"ד של מטה, כלומר אפילו הכינו כסאות למשפט כל יושבי תבל ונמלכו ב"ד לעבר החדש הרי נדחה יום הדין ממקומו וב"ד של מעלה תלוי בבחירת ב"ד שלמטה, והנה כמה בני אדם מתים קודם יה"כ ולא זכו לכפרה ואילו לא עיברו היו חיים עד אחר יה"כ וזכו לכפרה בעה"ז, וצ"ל דס"ל למהר"י מינץ דזהו דוקא בכללות האומה בכלל וכל אפי' שוין אבל לעות אדם יחיד בריבו לא נ"ל דוחק,

ועוד אני אומר הרי הגאון ז"ל כתב וכן לעולם פירוש לעולם כשיארע יא"צ של זה בעיבור יתענה בראשון מטעם הנ"ל שלא לעות בריבו, וצריך להסביר עפ"י המקובל כשם שמשפט רשעים בגיהנם יב"ח כן כל הצדיקים הזוכים לחיות בנועם ה' מ"מ משתנה ומתעלה ממדרגה למדרגה למעלה מהראשונה ויושב גם שם יב"ח, ושוב ביא"צ מעיינים

בדינו ומתעלה וכן לעולם, ע"כ כתב הגאון וכן לעולם לא יעותרו בריבו שלא להעלותו למקום משכן כבודו מפני עיבור החדש כך צריך לומר, ועתה אני שואל ובא, הנה משפטו י"ב חדשי לבנה שהם שני"ד יום בשנה כסדרן ומת באדר ראשון נימא לשנה האחרת בשבט כלתה לו שני"ד כי לא יעותהו ה' בריבו, וכן לעולם יהיה יא"צ שלו בשבט עד אחד ב' שנים שיעברו השנה ויהיה מן שבט עד טבת שני"ד ימים הלא לא יעותהו בריבו יהיה יא"צ בטבת, ואם עוד יעברו השנה יהיה מטבת עד כסליו שני"ד ימים ויהיה היא"צ בכסליו, מי שמע כזאת מי ראה כאלה, עכדה"ק והדברים נפלאים.

סדר ימי השמחה בתצ"ק
שמחת נישואי

נכד כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

החתן הרב יחזקאל שרגא מושקוביץ שליט"א
בן חדב"ן הרה"צ ר' נפתלי צבי שליט"א
בן כ"ק אדמו"ר מטאץ שליט"א

עב"ג בת הרה"צ ר' יצחק אייזיק פריעדמאן שליט"א

בן הגה"צ אב"ד סאטמאר בארא פארק שליט"א

שבת אויפרוף

פרשת תצוה

בהיכל הגרויסע שטוב

מנחה ערש"ק..... בשעה 5:20
שוה"ט..... בשעה 9:45
באגלייטן מבית המחותן רח' דסלר 18..... בשעה 8:15
שחרית..... בשעה 8:30
מנחה וס"ג..... בשעה 5:10

שמחת הפארשפיהל

מוציא שב"ק..... מיד אחר הבדלה

בהיכל הגרויסע שטוב

סעודת עניים

יום ג' פר' כי תשא
בשעה 1:30 בצהרים
בביהמ"ד ברח' רש"י

חתן צאהל

יום ג' פר' כי תשא

הקפות..... בשעה 9:30

בכיכר ברטנורא

סעודה..... בשעה 10:00

בהיכל הגרויסע שטוב

החתונה

יום ד' פר' כי תשא
בהיכל הגרויסע שטוב

קבלת פנים..... בשעה 5:30

תפלת מעריב

חופה..... בשעה 6:30

סעודה..... למשפחה ואברכים

בהיכל הגרויסע שטוב

לכתורים בעזר"ג

כ"ק מרן שליט"א והחתן יכנסו בשעה 9:00

ברכהמ"ז..... 9:45

מצוה טאנץ..... 11:00

ובכן צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו

נדבת

הרה"ח ר' אליעזר האפמאן הי"ו

ביתר

לרגל שמחת נישואי בנו החתן המו"מ בתו"ש יעקב ני"ו

עב"ג בת הרה"ג ר' ישראל ברייש שליט"א

יה"ר שירויה מהם ומכל יוצ"ח רוב תענוג ונחת דקדושה

מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

נדבת

הר"ר חיים שלמה (ב"ר משה)

פרידמאן הי"ו

ירושלים

לרגל שמחת הולדת הבן ני'

יה"ר שיזכה לגדלו לתורה ולחופה

ולמעש"ט ולרוות ממנו ומכל יוצ"ח

רוב תענוג ונחת דקדושה מתוך

בריות גופא ונהורא מעליא

נדבת

הר"ר יהודה גליק הי"ו

בני ברק

לרגל שמחת הולדת הבן ני'

יה"ר שיזכה לגדלו לתורה ולחופה

ולמעש"ט ולרוות ממנו ומכל יוצ"ח

רוב תענוג ונחת דקדושה מתוך

בריות גופא ונהורא מעליא

פרנס היום

יום ד' פרשת תצוה

מסנת חולין דף נג.

לעיכוי נשמת

הרה"ח מו"ה

רבי אהרן צבי בן הרה"ח

ר' נפתלי ע"ה אורגל

נלב"ע בשם טוב יב' אדר תשפ"ג

ת"צ"ב"ה'

הונצח ע"י בני

הרה"ג ר' מרדכי שליט"א

זכות החזקת התורה יהא עליו לנשמתו

בגנז"מ, ויעמוד לו ולזרעו אחריו ללכת בדרכיו

וללמוד ממעשיו ולראות רב נחת מכל יוצ"ח